

Wiesław Kasprzak¹
DGA SA

Uprzywilejowany przedsiębiorca czyli AEO w łańcuchach dostaw (cz. 1)

Przepływ towarów – ograniczenia i korzyści AEO

Globalna gospodarka daje każdemu przedsiębiorcy możliwości, których trudno nie doceniać. W Unii Europejskiej wzrastająca liczba przesyłanych przez granice wewnętrzne i zewnętrzne towarów nie pozostała niezauważona przez celników.

Władze celne poszczególnych krajów musiały stanąć przed dylematem, w jaki sposób nie utrudniać coraz większego handlu i jednocześnie zapewnić bezpieczeństwo przepływu dóbr przez granice. W szczególności bezpieczeństwo z racji wzrostu zagrożenia terrorystycznego stało się priorytetem władz UE. Te dwa sprzeczne zagadnienia – potrzeba ułatwień oraz zapewnienie bezpieczeństwa pogodzone w jednym mechanizmie – instytucji „upoważnionego przedsiębiorcy” (ang. *Authorised Economic Operator* – AEO). Prawo UE (rozporządzenie Komisji Europejskiej (WE) nr 1875/2006 z 18 grudnia 2006 roku (Dz.Urz. WE L 360)) określa mianem AEO każdego uczestnika łańcucha dostaw, który spełnił określone warunki. Warunki te to nic innego, jak szereg kryteriów, które przedsiębiorca musi spełnić, i które przed przyznaniem tytułu AEO będą skrupulatnie weryfikowane przez służby celne. Po spełnieniu tych kryteriów służby celne UE będą miały pewność, iż przedsiębiorca AEO jest wiarygodnym partnerem i potrafi dbać o bezpieczeństwo łańcucha dostaw. Przełoży się to na uwzględnienie przez służby celne tej wiarygodności w niższych ocenach ryzyka, realizowanej przez celników. Niższe ryzyko przekłada się bezpośrednio na mniejsze zainteresowanie służb celnych. Od 1

stycznia 2008 roku o status AEO mogą ubiegać się również firmy mające swoją siedzibę na terenie naszego kraju.

Co można dzięki otrzymaniu takiego statusu zyskać? Podsumowując wiele korzyści, wskazanych w rozporządzeniach można przyjąć, iż przede wszystkim czas, który w operacjach logistycznych jest najbardziej cenny, jest najważniejszą z nich. Przedsiębiorca może liczyć na następujące ułatwienia ze strony służb celnych:

- mniejszą liczbę kontroli fizycznych i kontroli dokumentów
- priorytetowe traktowanie przesyłki w przypadku wytypowania do kontroli
- umieszczanie mniejszej ilości danych na potrzeby deklaracji skróconej
- możliwość zwrócenia się przedsiębiorcy o zmianę miejsca przeprowadzenia kontroli
- w niektórych przypadkach przedsiębiorca będzie powiadamiany wcześniej o wytypowaniu przesyłki do kontroli.

Z zapisów aktów prawnych i dokumentów związanych² wynika, iż status AEO powinien zainteresować każdego przedsiębiorcę uczestniczącego w łańcuchu dostaw. Dotyczy to nie tylko firm spedycyjnych, transportowych, które często wykonują formalności celne, ale również przedsiębiorców produkujących towary wysyłane później za granicę. Oni również mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo pakowanych wyrobów. W praktyce przesyłka na przykład producenta mebli nie posiadającego statusu AEO może być „podejrzana” z punktu widzenia służb celnych, nawet jeśli wszystkie formalności i transport towaru realizowane jest przez przedsiębiorstwo posiadające tytuł AEO. Dopiero uzyskanie statusu AEO przez produ-

centa daje służbom celnym pewność, iż dana przesyłka jest bezpieczna od momentu jej wyprodukowania, aż do dostarczenia do rąk adresata.

Status AEO można uzyskać w dwóch obszarach:

- uproszczenia celne
- bezpieczeństwo i ochrona.

Do każdego z tych obszarów odnoszą się inne grupy wymagań, jakie należy spełnić. Możliwe jest uzyskanie świadectwa tylko w zakresie uproszczeń celnych i tylko w zakresie bezpieczeństwa i ochrony, lub łączonego w zakresie uproszczeń celnych, bezpieczeństwa i ochrony. Każde z tych świadectw wiąże się z innym zakresem przywilejów.

Wymagania

Wymagania jakie należy spełnić związane są z trzema obszarami:

- wiarygodnością przedsiębiorcy – przede wszystkim w zakresie nieskazitelnej przeszłości kontaktów ze służbami celnymi i wypłacalnością
- transparentnym zarządzaniem – przedsiębiorca musi udowodnić, iż wdrożone procedury dotyczące operacji celnych, bezpieczeństwa danych celnych i ochrony towarów są w sposób odpowiedni nadzorowane
- bezpieczeństwem – zapewnieniem bezpieczeństwa przepływu towarów na każdym ich etapie.

Zbiór wszystkich wymagań znajduje się we wspomnianych wcześniej rozporządzeniach, oraz jest dostępny na stronach Służby Celnej³. Jako przykład wymagań może posłużyć obowiązek zapewnienia odpowiedniej ochrony systemem informatycznym, wykorzystywanym do ewidencjonowania księgowości i przepływu towarów. Bezpieczeństwo

¹ W. Kasprzak jest Starszym Konsultantem Departamentu Zarządzania firmy Doradztwo Gospodarcze DGA SA (przyp. red.).

² Dokument Komisji Europejskiej „Upoważnienie przedsiębiorcy – Wytyczne” z dnia 29 czerwca 2007 r.

³ <http://www.mf.gov.pl>

to zapewnienie dostępu do systemów wyłącznie przez osoby upoważnione, zabezpieczenie przed nieautoryzowanymi zmianami oraz zapewnienie bezpieczeństwa kopii zapasowych systemu poprzez ich odpowiednie przechowywanie i testowanie. Inna grupa wymagań dotyczy bezpieczeństwa fizycznego. Stosowanie odpowiednich do występujących zagrożeń środków ochrony fizycznej, kontroli załadunku ekspediowanych towarów, to podstawowe z wymagań. Zwraca się również uwagę na odpowiedni nadzór nad dostawcami usług związanych z łańcuchem dostaw i bezpieczeństwo, związane z zatrudnianym personelem (szkolenia, weryfikowanie wiarygodności pracowników itp.). Oprócz kryteriów związanych bezpośrednio z zapewnieniem wiarygodności i bezpieczeństwa, wskazywane są wymagania mające wpływ na odpowiednie zarządzanie i weryfikację wewnątrz organizacji ich spełnienia. Chodzi tutaj o odpowiednio zorganizowaną kontrolę wewnętrzną, dokonywanie audytów i oceny ryzyka w zakresie występujących wewnątrz organizacji zagrożeń.

Zarządzanie wymaganiami

Wymagania nałożone na ubiegających się o status AEO należy wprowadzić w życie w taki sposób, aby były całkowicie spełnione. Weryfikacja spełnienia wymagań przez Izby Celne w Polsce będzie bowiem polegała na audycie skuteczności wdrożonych rozwiązań. To przedsiębiorca ma obowiązek zapewnić, iż wdrożone procedury i stosowane zasady będą w pełni działały i odpowiadały występującym w firmie zagrożeniom. Jest niezwykle istotne, aby wszystko to współgrało z funkcjonującymi w firmie zasadami zarządzania. Tylko w ten sposób zagwarantujemy skuteczność wdrożonych rozwiązań.

Jak w takim razie należy podejść do wdrożenia i późniejszego utrzymania wymagań AEO? Przede wszystkim musimy mieć świadomość, iż raz wdrożone procedury muszą być poddawane audytom i zmianie razem ze zmieniającą się firmą. Brak ich aktualizacji może skutkować nie spełnieniem wymagań AEO. Podstawą do proponowania rozwiązań, gwarantujących spełnienie wymagań AEO, powinna być analiza ryzyka występujących w firmie zagrożeń. Analiza ryzyka, dokonana na podstawie

wcześniejszej diagnozy, czego powinna być podstawą do wysuwania propozycji utworzenia lub modyfikacji procedur i innych wymagań stawianych pracownikom. Analiza ryzyka da nam odpowiedź, w jakim obszarze mamy problemy związane ze spełnieniem wymagań AEO. Od decyzji osób zarządzających organizacją powinno zależeć, jakie rozwiązania w związku ze zidentyfikowanymi zagrożeniami zostaną wdrożone.

Kolejnym krokiem powinno być skuteczne wdrożenie rozwiązań. Mając pełną akceptację najwyższego kierownictwa firmy, powinniśmy mieć wszystkie argumenty za szybkim i skutecznym wdrożeniem rozwiązań. Musimy bowiem pamiętać, iż mogą one dotyczyć zarówno utworzenia procedur, które rzadko wiążą się z poniesieniem kosztów, jak i zakupem urządzeń lub przebudową części firmy, które mogą oznaczać wydatki dla firmy. W celu sprawnego osiągnięcia wymaganych celów powinno utworzyć się, zgodnie z wynikami analizy ryzyka, plan działań naprawczych zawierający definicje celów do osiągnięcia i odpowiedzialności wraz ze wskazanymi terminami wykonania.

Wszystkie wdrożone rozwiązania należy sprawdzić pod kątem skuteczności ich wdrożenia. Sprawdzenie w ramach audytu wewnętrznego powinno zakładać identyfikację wszystkich możliwych wniosków pozwalających na poprawienie, jeżeli jest to wymagane, wdrożonych rozwiązań. Wnioski poaudytowe powinny być wdrażane, podobnie jak wnioski z planu działań naprawczych – z jasno sprecyzowanym celem i przydzielonymi odpowiedzialnościami. W ten sposób wpisujemy zarządzanie wymaganiami AEO w znany od wielu lat cykl ciągłego doskonalenia, pozwalający skutecznie zarządzać wymaganiami narzucanymi przedsiębiorstwu. Wykonywanie

tych czynności cyklicznie pozwoli na zachowanie aktualności wdrożonych rozwiązań przez cały czas.

Widzimy więc, iż wdrożenie wymagań AEO to przede wszystkim wdrożenie w przedsiębiorstwie zasad zarządzania i doskonalenia wdrożonych rozwiązań. Możliwość zastosowania takich praktyk w przypadku AEO jest nieprzypadkowa. Zarówno wytyczne, opisujące wymagania AEO, jak i akty prawne UE jednoznacznie wskazują, iż służby celne będą brały pod uwagę, jako dowód spełnienia wymagań AEO wspólnych z wymaganiami na przykład międzynarodowych norm, powszechnie wdrażanych w nowoczesnych przedsiębiorstwach, jeżeli firma przedstawi stosowny certyfikat. Normy, które odnoszą się do wymagań AEO to przede wszystkim ISO 28000 – bezpieczeństwo łańcucha dostaw, ISO/IEC 27001 – bezpieczeństwo informacji oraz ISO 9001 – zarządzanie jakością. Wynika z tego bardzo praktyczny wniosek, iż firmy posiadające certyfikowane systemy zarządzania będą mogły w łatwy sposób rozszerzyć swoje wymagania o specyficzne dla AEO, w sposób nie naruszający struktury zarządzania w organizacji. Stosowanie powyższych standardów może ułatwić otrzymanie statusu AEO. Nadzorowanie tych wymagań w przyszłości, z uwagi na specyficzne wymagania norm dotyczące ciągłego doskonalenia, będzie również łatwiejsze. Przedsiębiorstwa, które nie będą opierały się na międzynarodowych normach, nie są jednak na straconej pozycji. Przy wdrażaniu rozwiązań gwarantujących spełnienie wymagań AEO muszą jednak pamiętać o wdrożeniu zasad gwarantujących ich prawidłowe wdrożenie i utrzymanie (na przykład wspomniana wcześniej analiza ryzyka, czy wykonywanie audytów wewnętrznych).

Rys. 1. Cykl wdrożenia i utrzymania wymagań AEO. Źródła wymagań to międzynarodowe standardy.